

Evropský rok 2010 boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení WWW.ey2010.cz, www.2010againstopoverty.eu

Publikované články: [evropsky-rok-boje - osud.pdf](#), [kazuistika-jack.pdf](#)
[zaverecna-zprava-projektu-publikovana-v-casopisu-amb.pdf](#)

Dotační program EY 2010
Závěrečná zpráva realizaci projektu
Podpora přiměřeného bydlení a řešení bezdomovectví Litvínov

Označení příjemce dotace:	Most k naději o. s.
Název projektu:	Podpora přiměřeného bydlení sociálně ohrožených skupin a řešení bezdomovectví
Číslo rozhodnutí o poskytnutí dotace:	03/2

1. Stručný popis projektu včetně časového harmonogramu

Projekt byl realizován od 1. 6. 2010 do 31.12 2010. Kdy bylo terénními pracovníky MONA,o.s., přímo osloveno **228** osob, kterým byly nabídnuty informační letáky a taktéž další související služby programu. **Celková doba realizace projektu: 7 měsíců**

Cílem projektu - bylo poskytnout takové nástroje a informace osobám ze sociálně vyloučených lokalit - dále jen SVL, které umožní zlepšit resp. zmírnit jejich stávající situaci v oblasti bydlení a financí a navíc informovat širokou veřejnost o problémech a způsobech života lidí ze SVL.

Chtěli jsme dosáhnout minimálně zastavení zhoršování sociální situace lidí, kteří se rozhodovali, či již rozhodli vstoupit do projektu. Cíleně jsme chtěli těmto lidem pomoci jejich situaci zlepšit tím, že zvýšíme jejich informovanost, sociální dovednosti a orientaci v oblasti již existujícího programu Prostupného bydlení, pracovních rekvalifikací, podporovaného zaměstnání, dluhového poradenství, veřejně prospěšných prací a veřejné služby formou osobního kontaktu, asistence a mediální kampaně.

- **Konkrétní vymezení cílové skupiny - definice**

Osoby sociálně vyloučené, nebo osoby sociálním vyloučením ohrožené, osoby starší 15 let s ukončenou povinnou školní docházkou a osoby starší 18 let.

Sociálně vyloučené romské komunity
 Nezaměstnaní, resp. osoby především dlouhodobě nezaměstnaní
 Vězni, resp. osoby po návratu z výkonu trestu
 Bezdomovci, resp. osoby bez přístřeší, v provizorních podmínkách
 Osoby ukončující dlouhodobý pobyt v ústavním zařízení
 Osoby žijící ve vyloučených lokalitách ohrožené patologickými jevy a zneužíváním OPL

Popis proběhlých aktivit

- vytipování SVL a jejich určení (červen)
- kontaktování komunálních i dalších institucí (červen - srpen)
- seznámení se službami, nabízenými organizacemi působícími v SVL (červen-červenec)
- přímá terénní práce – první kontakt a práce s cílovou skupinou v SVL (červen - prosinec)
- přímá terénní práce – zapojení TP do Systému prostupného bydlení města Litvínova (srpen - prosinec)
- informativní rozhovory se sociálními pracovníky v přímé práci na ubytovnách UNO, Vodní a U bílého sloupu (průběžně)
- vytvoření kazuistik (průběžně)
- popis cílové skupiny (průběžně)
- popis disfunkční rodiny v SVL (průběžně)
- monitorovací zpráva (září a prosinec)
- medializace projektu/ programu (průběžně)
- vícezdrojové informování o probíhající službě – vícezdrojové informování o probíhající službě a poskytovaných terénních službách: realizátorům projektů ÚP, sociální odbory, NNO (letáky, sdělovací prostředky, webové stránky www.mostknadeji.cz a osobní kontakt. Časopis a letáky AMB.
- medializace témat souvisejících s chudobou, bydlením v SVL, sociálními patologemi, prevencí infekčních chorob – distribuce článků zaměřených na SVL pro místní komunitu
- realizace besed se žáky 9. tříd ZŠ Janov, na téma chudoba, bezdomovectví a předluženost (září až prosinec 3x – osloveno 60 žáků)
- účast na setkání organizací zabývajících se chudobou a bezdomovectvím v Ústí nad Labem (listopad)
- aktivní účast na Závěrečné konferenci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení 2010 v Praze (prosinec). Účast: Martin Motl, Karel Fiala a Jan Šroub. Prezentace výstupů našeho projektu.

- intervizní setkávání vedení projektu (M. Motl a L. Šlapka) se streetworkery. Návštěva ředitele Mostu k naději o.s. v ubytovně UNO a v Ubytovně Bílý sloup. Rozhovory s osobami zapojenými v projektu „Systém dostupného bydlení“. Rozhovor se sociální pracovnící pí. Vršeckou, působící na ubytovně UNO.

2. Personální zajištění projektu

Projektu se účastnili 2 terénní pracovníci (3 x 2 hodiny v týdnu = 6 hodin abs.), vedoucí projektu (1 hodina denně abs. 7), koordinátor - medializátor a administrativní pracovník (projektu).

Viz. tabulka č.1

Pozice	Popis činnosti / aktivit projektu / výšeč
vedoucí	Odpovědný za přímou realizaci projektu a vedení a kontrolu TSP a validity dat, přímá práce v terénním programu, přenos informací o poskytovaných terénních službách – pracovník v sociálních službách
koordinátor	Odpovědný za koordinaci a medializaci poskytovaných služeb – kontrola výstupů, intervize, hodnocení efektivity programu a služeb, medializace témat projektu, zajištění distribuce
Streetwork 1	Terénní pracovník / vyhledávání a kontaktování klientů v SVL / výstupy z činnosti / realizace mediátorských, přednáškových a doprovodných služeb / poskytování poradenství cílové skupině v SVL (pracovník v sociálních službách)
Streetwork2	Terénní pracovník / vyhledávání a kontaktování klientů v SVL / výstupy z činnosti / realizace mediátorských, přednáškových a doprovodných služeb / poskytování poradenství cílové skupině v SVL (pracovník v sociálních službách)
ekonom	Kontrola ekonomických nákladů projektu
účetní	Účetní zpracování projektu
PaM a referent	Zpracování mezd a kontrola mzdových výkazů

3. Zhodnocení projektu

3.1. Plnění harmonogramu projektu (přehled realizovaných aktivit včetně plnění časového harmonogramu)

Během června pracovníci v sociálních službách/sociální pracovníci kontaktovali klienty v Janově, na ubytovnách UNO, Bílý sloup, Šumná, Vodní, Hotelový dům a na dalších místech (střed města, vlakové nádraží a BUS), kde se klienti často pohybují.

Průběžně se tvořily aktuální letáky a články o problematice SVL a současných nabízených službách. Zároveň jsme tyto letáky distribuovali cílové skupině a široké veřejnosti. Současně s tím TP zjišťovali aktuální stav klientů a jejich potřeby a poskytovali jim příslušné poradenství. D

Dále jsme průběžně informovali o probíhající službě regionální (místní) instituce, se kterými byla navázána spolupráce.

V období od května do prosince distribuovány 2 články o projektu v časopise AMB. Tyto články obsahovaly informace o projektu a jeho průběhu, kazuistiky, fotky aj. byly vytvořeny i informační letáky (viz. přílohy)

Každý měsíc pracovníci vypracovali zprávu, ve které shrnuli události za uplynulý měsíc. Tyto zprávy obsahují statistiky, grafy, významné okolnosti realizace projektu a stručné zhodnocení práce za uplynulý měsíc.

V listopadu a prosinci proběhly na ZŠ v Janově tři besedy (svůj příběh vyprávěl klient se zkušeností s chudobou) se žáky 9. tříd na téma bezdomovectví, chudoba a předluženost. Na vlastním životním osudu, se žákům představoval sled událostí a okolností, vedoucích k sociálnímu vyloučení a k chudobě)

Věcné statistické výstupy

Celkem 58 uživatelů služby
Muži 43
Ženy 15
Opakovaně využilo službu 56 osob
Více jak dvakrát využilo službu 47 osob
Vyplněno 54 dotazníků
Informace rodinným příslušníkům klienta 45 osob

Tabulka č.2

Rodinní příslušníci

Při přímé práci s klienty, se často stávalo, že pracovník za účelem nějaké služby navštívil klienta u něj doma. Při takovýchto návštěvách mohl podat informace o službách a významu programu i rodinným příslušníkům, kteří s klientem bydlí. Za celou dobu realizace projektu bylo takto osloveno **45** rodinných příslušníků klientů.

V první fázi realizace projektu, jsme si jasně vymezili cílovou skupinu budoucích klientů, v čemž nám výrazně pomohl stanovený regionální rámec programu (sídliště Janov, ubytovny UNO, Vodní, U bílého sloupu, Šumná, Hotelový dům) a dosavadní zkušenosti terénních pracovníků s prací s uživateli nealkoholových drog v SVL.

Při našem dosavadním působení v SVL Litvínova, nám nemohlo uniknout, že spousta lidí žijících v těchto lokalitách nedosáhne, nebo spíše neumí uchopit a využít nabízených sociálních služeb, které existují v nabídce MěÚ Litvínova resp. které jsou zahrnuty do Komunitního plánu města. Důvodem je celá řada jevů, které však nejsou na první pohled vidět. **Například – přílišná nesmělost a obava při jednání s úřady, chorobná nedůvěra k institucím a autoritám, z rodinného prostředí převzaté patologické vzorce chování a v neposlední řadě také všudypřítomná pasivita a rezignace – včetně neschopnosti začít vůbec řešit svou situaci.** Tyto a další sociokulturní a ekonomické jevy způsobují, že drtivá většina lidí žijících v SVL, nedokáže pro sebe ani pro své rodiny zajistit základní prostředky k důstojnému životnímu standardu, jako je práce, dávky sociálního zabezpečení, nebo přiměřeně kvalitní bydlení. V obtížných životních situacích se lidé v SVL často uchylují k činnostem od kterých očekávají, že jim psychicky nebo finančně uleví (gambling, nadměrné užívání alkoholu, užívání omamných a psychotropních látek, drobná kriminalita). Toto chování však zpravidla jejich situaci ještě zhoršuje. Následná progradace upadajícího sociálního statusu pak těsně souvisí se zadlužováním u nebankovních společností a lichvářů, což ústí v rychlý nárůst propastného prohlubování bídy a deprivace v SVL, což v komplexním náhledu obyvatele SVL doslova sociálně a až epidemicky decimuje.

3.2. Spolupracující subjekty

Naše organizace je účastníkem Komunitního plánování a Lokálního partnerství města Litvínova a pravidelně se naši zástupci zúčastňují setkávání terénních pracovníků a komise dostupného bydlení – jedná se zejména o: **odbor sociálních věcí města Litvínova, Diakonie, Společně soužití o.s., Terénní pracovníci města Litvínov, Městská policie Litvínov, Nízkoprahový klub Janov.** Terénní pracovníci mají osobní kontakty na všechny další důležité organizace, poskytující sociální služby i na organizace, které takové služby neposkytují, ale jsou nebo mohou být obyvatelům SVL jinak prospěšní (např. Úřady práce).

3.3. Položkový rozpočet vyčerpaný na realizované aktivity

Nákladová položka	Rozpočet	Čerpáno z dotace
1. Provozní náklady celkem	127 850	130 806
1.1 Materiálové náklady celkem	20 750	20 630,04
- potraviny	750	772
- kancelářské potřeby	1 000	1 647,34
- vybavení (DDHM)	12 000	13 411
- pohonné hmoty	5 000	4 704,70
- ostatní materiálové náklady	2 000	95
1.2 Nemateriálové náklady celkem	107 100	110 075,96
1.2.1 Energie	7 800	7 800
- elektřina	2 000	2 000
- plyn	0	0
- vodné, stočné	800	800
- jiné	5 000	5 000
1.2.2 Opravy a udržování	1 000	1 120
- opravy a udržování budov	0	0
- opravy a udržování aut	1 000	1 120
- ostatní - konkretizujte	0	0
1.2.3 Cestovné	7 000	4 868
- cestovné zaměstnanců	4 500	4 868
- cestovné klientů	2 500	0
1.2.4 Ostatní služby	90 000	95 087,96
- telefony	3 000	7 043,06
- poštovné	500	0
- internet	1 500	656,90

- nájemné	0	0	
- právní a ekonomické služby	0	0	
- školení a vzdělávání	5 000	4 400	
- pořízení DDNM do Kč 60 tis.	0	0	
- jiné ostatní služby	80 000	82 988	
1.3 Jiné provozní náklady - konkretizujte		1 300	1 300
- daně a poplatky (bankovní)		1 300	1 300
-			
-			
2. Osobní náklady celkem		172 002	168 194
2.1 Mzdové náklady		128 360	128 360
- hrubé mzdy		11 200	0
- OON na DPČ	117 160	128 360	
- OON na DPP	0	0	
- ostatní mzdové náklady	0	0	
2.2 Odvody sociální a zdravotní pojištění		43 642	39 834
2.3 Ostatní sociální náklady		0	0
Celkové náklady na realizaci projektu		299 852	299 000

3.4. Zhodnocení efektivity realizovaných aktivit podle jejich typu (počet účastníků, počet oslovených sociálních aktérů apod.)

Zvýšení sociálních kompetencí a sociální mobility konkrétních klientů se nám díky mediaci a asistenční službě u klientů podařilo v rámci možností posunout tak, aby námi ošetření klienti byli schopní v případě potřeby samostatně vyhledat pomoc anebo, byli schopni obrátit se na kvalifikovanou organizaci v místě bydliště resp. v místě pohybu, která jim takovou pomoc může zprostředkovat (**aktivace**). Díky naší asistenční službě jsme mohli klientům prakticky předvést jakým způsobem jednat na úřadech a v sociálních institucích a díky informačním letáčkům jsme jim dávali vodítko k tomu, kam se v případě potřeby obrátit (**reflexe**).

Zprostředkování služeb a aktivit, které jsou lokálně dostupné, ale poskytovatelé o klientech nevědí nebo klienti nevědí o službě, se nám dařilo především díky mediální a letákové kampani. V případě, že se klienta tato kampaň dotkla a on stále nevěděl jak se do služby, či aktivity zapojit, pomohl mu pracovník zprostředkovat tuto službu, nebo ho v rámci asistenční služby doprovodil na místo, kde se konkrétní aktivita, nebo služba provádí.

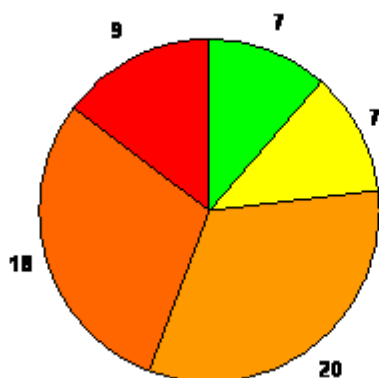
Motivovat okolí klienta, obyvatel SVL k řešení jejich problémů se pracovníci snažili zejména pomocí motivačních rozhovorů a také pomocí již ošetřených klientů, kteří mohli ukázat praktickou stránku pozitivní změny, což fungovalo na nerozhodné a nedůvěřivé klienty velmi dobře. (**Odkazování na dobrou praxi**)

Program přesáhl i do primární sféry v rámci prevence sociálního vyloučení a chudoby: V listopadu a prosinci proběhly na ZŠ v Janově tři besedy se žáky 9. tříd na téma bezdomovectví, chudoba a předluženost, které se setkali s velkým ohlasem nejen u žáků, ale i u kantorů. Tyto témata jsou i velmi mladým obyvatelům Janova velmi blízké a proto se do diskuze pokaždé zapojili téměř všichni účastníci. Na základě této zkušenosti, se předběžně dohodla další spolupráce mezi MONA, o.s., a ZŠ Janov.

V projektu jsme se zavázali oslovit minimálně 50-100 osob přímo. To jsme výrazně překročili distribucí letáček propagujících jednak naše služby, ale i ostatních poskytovatelů sociálních služeb na území města Litvínova, ve které jsme oslovili 228 lidí. Dále jsme se zavázali k nepřímému oslovení 500-1000 lidí. Dosažení tohoto indikátoru jsme splnili prostřednictvím časopisu AMB (viz. Bod 3.5.).

Dluh - jako příčina vzniku dalších patologií
 Drtivá většina obyvatel SVL má dluhy. Jedná se o dluhy nejen u bankovních společností, ale také u nebankovních společností a u lichvářů. Během realizace projektu bylo zjištěno, že z počtu 54 klientů, kteří vyplnili dotazník, jich pouze 7 nemá žádný dluh, 7 jich má dluh u bankovních společností, 20 je zadluženo u nebankovních společností a 18 má dluh jak u banky, tak u nebankovních společností. 9 osob má dluhy u lichvářů.
Viz graf č.1

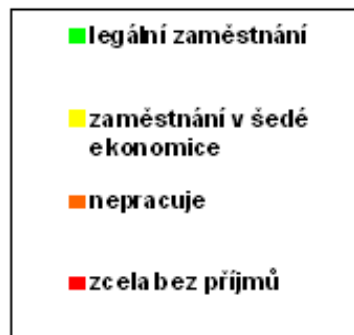
Zadlužení klientů

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že z celkového počtu 54 klientů, kteří vyplnili dotazník, jich pouze 9 pracuje legálně, 12 jich pracuje v šedé ekonomice a 24 nepracuje vůbec. 9 klientů pak nepobírá ani žádnou sociální podporu a je zcela bez příjmů.

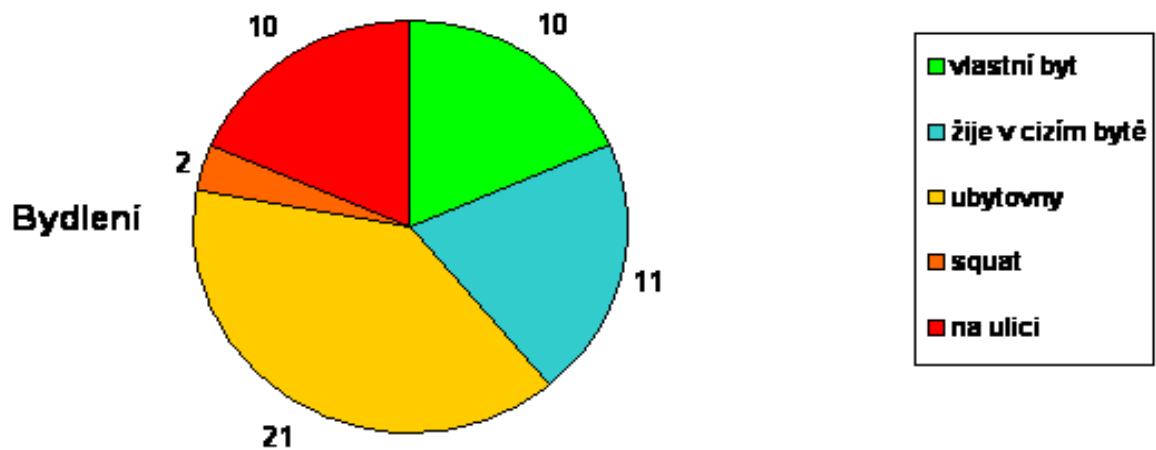
Viz. graf č.2

Zaměstnanost klientů

Potvrdil se nám názor, že migrace a propojenost osob ze SVL je poměrně velkým zdrojem pro předávání kriminogenních a dalších negativních návyků. Migrace samotná, je mimo jiné způsobena tím, že cena ubytování v Litvínově je stále vyšší a obyvatelé SVL často nejsou schopni platit nájem. **Jen pro srovnání, cena bydlení v Mostě v družstevním bytě 2+1 včetně poplatků za energie se pohybuje kolem 5000 Kč, oproti tomu průměrná cena bytu 0+1 na ubytovně v Litvínově se pohybuje kolem 4500 Kč (1 osoba).** Situace v Litvínově je v současnosti taková, že kapacita sociálního ubytování absolutně nestačí pojmout množství lidí, kteří jsou ohroženi bezdomovectvím. Tyto osoby pak využívají i další regiony v Ústeckém kraji a neustále střídají místo pobytu. Z celkového počtu registrovaných 54 klientů projektu, kteří vyplnili dotazník, jich 10 má vlastní byt, 11 osob žije v cizím bytě (většinou u přátel), 21 klientů žije na ubytovnách, 2 lidé žijí v nelegálním squatu a 10 lidí žije na ulici bez jakéhokoliv přístřeší.

Viz. graf č.3

Po celou dobu trvání projektu nedostali terénní pracovníci žádnou vážnější negativní zpětnou vazbu ani od klientů, ani od široké veřejnosti. Vzhledem k časové flexibilitě terénních pracovníků, dobré technické vybavenosti (notebook s připojením na internet, mobilní telefon) a finančním prostředkům na dopravu jak pro pracovníky, tak pro klienty, se přímá práce v terénu mohla individuálně upravit podle potřeb klientů a tudíž se i minimalizovala možnost komplikovaných situací, kdy by pracovník neměl na klienta čas a nebo mu z technických důvodů nemohl poskytnout službu kterou program nabízel v místě a v prostoru přirozeném klientům. Zpětné vazby od široké veřejnosti, jsme zpracovávali pouze verbálně, protože nemají významnou statistickou hodnotu. Zpětná vazba byla od lidí ve veřejných prostorech vesměs pozitivní a negativní postoje vůči pomáhání bezdomovcům se vyskytovali jen ojediněle. Spíše v rovině: „Proč to děláte!“ nebo „Mohou si za to sami!“

3.5. Zajištění publicity projektu (webové stránky, tisk apod.)

O projektu a poskytovaných terénních sociálních službách jsme informovali prostřednictvím letáků **cíleně** distribuovaných lidem, se kterými se sociální pracovníci setkali na ulici, na ubytovnách či v dalších veřejných prostorech. Tímto způsobem jsme o projektu informovali přímo **228 lidí**, z nichž poté 42 z nich vstoupilo do projektu.

Širokou veřejnost jsme také informovali prostřednictvím časopisu AMB, ve kterém vycházely články s informacemi o projektu (nabízené služby, časový harmonogram pracovníků, práh potřebný pro vstup do projektu, fotky, aj.). V tomto časopise byly vydány také 2 kazuistiky klientů zapojených do projektu. Distribuční seznam přímé distribuce, obsahuje 1800 výtisků. V dubnovém vydání ABM vyjde ještě celkové zhodnocení projektu (bude zasláno dodatečně). V časopisech podobného formátu nebyl projekt publikován pro vyšší náklady za normostranu a za vícenáklady za přílohy letáku (včetně distribuce).

Projekt byl prezentován na jednání Lokálního partnerství v Litvínově, pravidelně pak na setkání terénních pracovníků města Litvínova a setkávání neziskových organizací při sociálním odboru Litvínov.

Prezentace: O projektu bylo referováno na Závěrečné konferenci k Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení 10. prosince 2010 v Praze.

3.6. Další sdělení

Výstup - Kazuistika jednotlivce v kontaktované cílové skupině
Jednotlivec, muž, žijící na komerční ubytovně (Šumná, Vodní), věk 45 let, nezaměstnaný, příjem z dávek sociálního zabezpečení. Do svých 30 let věku závislý na drogách, nejprve medikamenty (Alnagon, Rohypnol aj.), později intravenózně pervitin. V současnosti denní zneužívání alkoholu. Několikrát trestaný. Zdravotní stav zhoršený, zejména

různé druhy plísňí končetin, flegmony, bérkové vředy – bez odborné pravidelné léčby. Žije sám – bez stálé partnerky / partnera. Prostředí „bytu“, výrazně připomínající vězeňskou celu (výzdoba i forma uspořádání), zapáchající, nevymalováno několik let, nevětráno. Kontakt s příbuznými přerušen před třemi lety. Ostatní sociální kontakty s osobami na stejné ekonomicko-sociální úrovni, zejména s osobami žijícími na ubytovně nejbližší jeho bytu a s osobami s kriminogenní anamnézou. Klient dlouhodobě ve stádiu pasivní rezistence ú sociální rezignace. Uvažuje o alternativě spáchání trestného činu, s následným odsouzením k nepodmíněnému trestu, kdy by mu ztráta svobody, umožnila nejen standardní lékařskou péči, ale také každodenní zajištění základních životních potřeb.

Výstup - Popis cílové skupiny ve sledované SVL
 Ve skupině existuje syndrom pasivní rezistence, což v překladu znamená, že jednotlivci, tvořící skupinu, díky dlouhodobě nepříznivému vývoji ekonomicko-sociálních podmínek vlastního života, rezignují, či rezignovali na aktivní obranu před sociálním vyloučením a naopak, přijímají svůj statut či úděl velmi pasivně. Přesto, že v SVL již fungují rozličné pomocné programy a aktivity, zaměřené na pomoc při řešení špatného ekonomicko-sociálního statusu (např. dostupné bydlení, RESTART aj.), nejsou tyto programy využívány osobami sociálně vyloučenými či sociálním vyloučením ohroženými a to z důvodu jejich orientace na přímou podporu – zejména finanční, s cílem mít okamžitý ekonomický prospěch. Proto dochází k tomu, že tyto osoby- respektive celé skupiny, se orientují na práci v tzv. šedé ekonomice, drobné krádeže a podvody, obchod s omamnými a psychotropními látkami nebo sběrem či krádežemi kovů. Silně sociálně vyloučení jedinci se pak již uchylují v rámci bezmoci a chudoby i ke shánění potravin a použitelného zboží z odpadkových kontejnerů a to jak v běžném komunálním odpadu, tak u supermarketů. K utlumení výše uvedené deprivace, používají velmi levný a nekvalitní alkohol, případně jakékoliv jiné látky, alkohol obsahující např. Iron, případně i psychofarmaka. V důsledku předchozího popsaného života, je drtivá většina těchto osob – více emotivní, díky sociální izolaci i častěji agresivní a tudíž, hůře – pokud vůbec – zvládají jakékoliv sociální kontakty a změny mimo SVL.

Výstup - Jak funguje průměrná rodina v SVL

Muž, žena, dvě až tři děti. Nejsou oddáni, žijí společně ve volném vztahu. Bydlí v bytové jednotce 1:1, nebo 1:0 často na ubytovně. Vaří ve společné kuchyňce, která je určená pro celé patro. Používají společné sociální zařízení s ostatními obyvateli patra ubytovny (jedna funkční toaleta pro 40 osob, teplá voda k dispozici 1 hodinu denně). Děti do šesti let nenavštěvují školku – obecně předškolní výchova je minimální. Zvyšuje se podíl dětí, které nastupují do prvního ročníku již do Speciální školy, nebo jsou v průběhu roku v základní devítileté škole do speciální školy přerazeny. Většinou z výchovných i psychosociálních důvodů, nemají návyky a schopnosti, potřebné pro integraci v „normální“ ZŠ. Je to způsobeno právě předchozí sociální izolací rodiny. Častým jevem také je, že motivace rodičů k tomu aby posílali své děti do školy, je přímo úměrná výplatě sociálních dávek, která bývá podmiňována pravidelnou školní docházkou dětí. Dalším jevem je, že se v průběhu roku jeden z rodičů mění a to i několikrát. Matka opustí dočasně rodinu s jiným

mužem a děti přenechá otci resp. otčímovi či druhovi, nebo ještě častěji, otec opustí rodinu s jinou ženou a o stav či chod rodiny se již nestará, přesto, že žije o kus dál v jiné SVL. Ke střídání partnerů také přispívá realizovaný výkon trestu jednoho z rodičů. Dále je částečně signifikantní, že děti pocházející ze sociálně vyloučených lokalit a z rodin výše popsaných, jsou nějakým způsobem stigmatizovány – je skoro na první pohled zřetelné, které dítě pochází z uspořádaných a neuspořádaných rodinných poměrů (ADHD syndrom a poruchy chování) ** viz dlouhodobý monitoring v SVL.

Výše uvedené tvrzení se týká zejména rodin, které žijí v tzv. komerčních ubytovnách, nebo sdílejí bytovou jednotku s vícero nájemci viz sídliště Janov. Obecným jevem, je poměrně hluboká předluženost těchto domácností. Zejména díky půjčkám od nebankovních společností, a následným tvrdým vymáháním splátek, jsou osoby z SVL prakticky v permanentní finanční krizi. Tato zadluženost způsobuje další patologie. Například nulovou motivací pro nástup do řádného zaměstnání, protože dlužníkům hrozí exekuce a další ekonomické sankce. Dlužné částky, často dosahují astronomických rozměrů v řádech desítek a stovek tisíc. Přesto, že původní „půjčky“ byly podstatně nižší. **Lze zde odpovědně hovořit o lichvě nebankovních společností - legalizované státem. Právě předluženost domácností, způsobuje až epidemické negativní jevy a reakce v SVL.**

Kazuistika

:

Jack

Jeho životní peripetie začaly už v jeho dvou měsících, kdy ho rodiče odložili do dětského domova v Krupce, po kterém následovaly domovy v Rumburku, Chomutově, Liberci, Praze a ve Vyškově na Moravě. Nikdy neměl náhradní rodiče ani pěstouny.

V dětském domově žil Jack do devatenácti let a podle jeho slov to nebylo hezké dětství. I přes to, že se tety v děčáku snažily, aby jejich chovanci měli vše co potřebují a přes to, že jak Jack tvrdí procestoval díky nadacím Olgy Havlové a Terezy Maxové téměř celou Evropu, nemohou tyto zážitky přebít některé otravné okamžiky jeho mládí. O těchto zážitcích se Jackovi nechce do dneška moc mluvit. Z toho co prozradil, jsme se dozvěděli jen to, že byl ve dvanácti letech znásilněn spoluhořancem dětského domova. Na vzdory všemu byl Jack v domově schopen vystudovat učební obor kuchař číšník a následně si udělal rekvalifikaci v oboru květinář - aranžér.

V této době zažil také první experiment s marihuanou. Příležitostně ji kouří do dnes.

Ve svých devatenácti letech opustil Jack dětský domov s tím, že od teď bude jeho život už jenom lepší a jednodušší a odstěhoval se ke svým rodičům do Chanova. Velmi záhy zjistil, že se hodně spletl. Sami mu ubytování nabídli, ale jen pro to, že od Jacka chtěli peníze, které si mysleli, že má. Oba rodiče jsou patologičtí gambleři s velkou mírou zadlužení. S nimi bydlel Jack v bytě 0:2 téměř tři roky. Měl zaměstnání, kde si vydělal 20 000 Kč měsíčně, ale rodiče mu podstatnou část peněz brali a prohrávali je v automatech. Rodiče navíc nemohli snést fakt, že je Jack gay a dávali mu to neustále najevo, čímž ho psychicky deptali. Po zmíněných třech letech byl Jack psychicky na dně a od rodičů odešel bydlet na krátkou dobu k tetě, která ho na nátlak rodiny záhy vyhodila a tak se ocitl poprvé na ulici, kde jak tvrdí, strávil nejdelších čtrnáct dní svého života. Po této době si Jack našel ubytování v Emauzském domě, kde pracoval a žil téměř rok. Tam se také rozhodl doplnit si vzdělání a nastoupil na dálkový obor Romský poradce na Střední Pedagogické škole v Mostě, který po pěti letech úspěšně zakončil maturitní zkouškou. Mezitím několik let pracoval jako poradce v Poradně pro sociálně vyloučené v Mostě. Toho času bydlel postupně v Meziboří v ubytovně Energie, následně čtrnáct dní v Chanově u rodičů, odkud utekl do hotelového domu Domino v Mostě a následně se odstěhoval na ubytovnu Vodní v Litvínově. Po čtyřech letech poradna, ve které pracoval - zkrachovala a Jack přišel o práci a znovu se přestěhoval, tentokrát na ubytovnu Šumná v Litvínově. Dostal sice nabídku práce, jako asistent pedagoga ve škole, ale plat sedm tisíc byl stejně velký jako jeho soc. dávky a to se mu podle jeho slov nevyplatilo - tak proč pracovat.

Za zmínku k doplnění celého životního příběhu ještě stojí, že měl Jack ve dvaceti jedna letech první zkušenost s pervitinem, který příležitostně užívá do dnes.

V současné době žije Jack v Hotelovém domě v Litvínově a stále hledá práci. Podle jeho slov by opravdu chtěl pracovat, ale za svou práci by rád pobíral odpovídající plat, nebo alespoň tolik, aby se mu vyplatilo pracovat (tzn. víc než 7500 Kč). Dnes už Jack ví, že život mimo dětský domov není peříčko a po všech životních kotrmelcích je rád za to co má. Ví, že už nikdy nechce skončit na ulici a nechce už zažít ani podobné bydlení, jaké měl na ubytovně Šumná, kde nejsou podle jeho slov hygienické podmínky ani pro bydlení, ani pro lidskou důstojnost. Je zajímavé, že Jack nikdy nepropadl pasivní rezistenci a i přes svou velmi nízkou životní úroveň zůstává ve svém životě aktivní a stále si zachovává pozitivní přístup k řešení každodenních povinností a v neposlední řadě i k hledání zaměstnání.

Kazuistika

:

Fousáč

Fousáč je padesátipětiletý bezdomovec, který už sedm let žije na ulici v Litvínově. Je možné ho potkávat na lavičkách u kostela, nebo u stánku s občerstvením na nádraží. Jak tvrdí, býval kdysi bagrista na šachtě, ale byl propuštěn při druhé vlně propouštění a od té doby jinou práci nenašel. A vlastně ani nehledal. Od roku 1997 byl registrován na ÚP a roku 2003 byl vyhozen. Od té doby žil jen s půjčkou od bank a přátel, které nevracel. V roce 2004 prodal byt a za utržené peníze uspořádal rozlučkový mejdan, po kterém, jak tvrdí chtěl spáchat sebevraždu. Když ale vystřízlivěl po prohýřených nocích, svůj plán nenaplnil. Bez ubytování a bez peněz skončil na ulici kde je do dnes. O životě kdy pracoval, se Fousáč nerad baví a zjistili jsme jen, že byl ženatý, ale manželka ho opustila. Nikdy neměl děti, alespoň co si pamatuje. „Za komoušů jsem měl prachů jak želez“ říká vždy ke své minulosti a jen velmi špatně skrývá slzy, které mu vyrazí vždy, když vzpomíná na minulost. V tom okamžiku se vždycky zastaví a nechce dál komunikovat. Zřejmě proto, aby nikdo neviděl jeho emoce. Fousáč žije na ulici již dlouho, a jak říká: „už si zvykl“. Jakoukoli formu pomoci odmítá s tím, že nic a nikoho nepotřebuje. Je fakt, že se po ulicích vždy pohybuje sám a jen zřídka s někým promluví. Snaží se být nenápadný a nekonfliktní stín litvínovských ulic, což se mu daří. Fousáč je jeden z mnoha lidí v Litvínově, který díky své obtížné životní situaci již rezignoval na aktivní řešení a již si nedoveďe představit, že by mohl žít jinak. Má vysoko nastavený práh nedůvěry jak k institucím, tak k jejich zástupcům a díky tomu je jakákoli práce s ním velmi obtížná a daří se při ní jen malé pokroky (např. za úplatu jídlem).

Shrnutí celého období

V Litvínovských SVL se často zdržují i drogově závislí lidé, se kterými naši terénní pracovníci pracují už od roku 1995. Na základě toho jsme byli dobře obeznámeni se situací, která v těchto lokalitách panuje a s problémy, které místní obyvatelé mají. Jako reflexi na tristní stav, jsme se také rozhodli vypracovat projekt **Podpora přiměřeného bydlení sociálně ohrožených skupin a řešení bezdomovectví**, abychom tak mohli nabídnout pomocnou ruku lidem, se kterými jsme až dosud přímo nepracovali, ale o kterých jsme věděli, že ji potřebují. V projektu jsme se soustředili hlavně na takové osoby, které jsou vlivem svého způsobu života velmi těžko uchopitelní, zastihnutelní a vyhledatelní a na osoby se kterými vlivem nejrůznějších okolností nedokážou, nebo neumějí pracovat zaměstnanci jiných pomáhajících institucí - nabízející sociální služby. Zpočátku bylo velmi těžké proniknout do jádra sociálně vyloučených komunit, protože se vlivem silně zakořeněné nedůvěry v sociální systém - instinktivně bránili bližšímu kontaktu s pracovníky jakékoliv sociální služby. Naši zaměstnanci jsou však na takovéto jednání zvyklí a postupně se přes důvěřivější klienty dostali až do samotného jádra vyloučených komunit a pomalu si získávali jejich důvěru, což často vedlo ke smysluplné a prospěšné spolupráci a k řešení závažných problémů obyvatel SVL (včetně například řešení akutních zdravotních problémů). V naší snaze jsme jako neúčinnější nástroj používali systém Prostupného bydlení sociálního odboru MěÚ v Litvínově, díky němuž získalo „bydlení“ či ubytování několik námi ošetřených klientů. Velmi nás překvapilo, nakolik jsou pracovníci sociálního odboru v Litvínově vstřícné, profesionální a ochotné, navzdory opačným referencím od klientů. V naší orientaci na poli sociální pomoci a služeb v Litvínově, pomohla i účast v Lokálním partnerství a setkávání terénních pracovníků, kde jsme načerpali spoustu užitečných kontaktů a praktických poznatků o některých místech a především klientech. **Překvapilo nás, že větší část klientů se nám podařilo zapojit do našich služeb přímo na ulici, i když jsme počítali, že většinu nalezneme až na litvínovských ubytovnách.**

Lze konstatovat, že jsme všechny naše stanovené indikátory dokázali naplnit s mírným přesahem a že práce našich pracovníků se setkala s pozitivním ohlasem jak u klientů, tak i u široké veřejnosti. Široká veřejnost přijímá vznik nových sociálních služeb pozitivně a je většinou ochotna uznat přínos takových projektů nejen pro obyvatele SVL, ale pro celou společnost, což sociálním institucím dává další motivaci k nové práci.

Zhodnocení a popis problémů při realizaci
 Jediným, ne však neřešitelným problémem při realizaci programu pro naše pracovníky, bylo schválení obecně závazné vyhlášky č. 6/2010 o zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku a estetického vzhledu města, na základě které se nesmí užívat alkohol na většině míst ve městě, což zapříčinilo odliv potencionálních klientů z některých velmi známých lokalit. Pracovníci tak měli ztíženou práci ve vyhledávání nových klientů.

Jiné váženější problémy při realizaci projektu terénní pracovníci nezaznamenali.

Vypracoval: **Karel Fiala, Jan Šroub**

Za správnost: **Lubomír Šlapka, Martin Motl**

V Mostě 18.1. 2011